



pettmann/Corbis

India het Britse leger van meer manschappen zou voorzien in de strijd tegen de Japanners. Veel leden van de Congresspartij waren enthousiast, maar Gandhi sprak zijn veto over het voorstel uit, omdat meevechten in de oorlog niet strookte met zijn geweldloze principes.

Aangezien de Moslim Liga, een onafhankelijke moslimpartij aangevoerd door Mohammed Ali Jinnah, de Britten in de oorlog wél had gesteund, kreeg die partij een groot aandeel in de onderhandelingen over een onafhankelijk India. De moslims eisten een aparte staat voor zichzelf. Ze geloofden niet dat Gandhi, die zich profileerde als een orthodoxe hindoe, hun belangen in een verenigd India goed zou kunnen behartigen.

Al was Gandhi tegen een aparte moslimstaat, hij deed weinig om die te voorkomen. Zijn onderhandelingen met Jinnah waren niet succesvol. Tijdens hun gesprekken ging Gandhi, tot afgrijzen van zijn politieke collega's, zelfs akkoord met het principe van een moslimstaat. De afscheiding van Pakistan beschouwde hij als een splitsing 'tussen leden van dezelfde familie'. Dat door diezelfde familieleden vervolgens een bloedbad werd aangericht, kan Gandhi niet worden verweten, maar het was wel te voorzien geweest. Later stelde hij zijn standpunt bij en zei hij faliekant tegen een aparte staat te zijn.

### Noodzakelijk geweld

Gandhi was überhaupt geen ster in de communicatie en irriteerde zijn gesprekspartners vaak met onduidelijke en vage uitspraken. De Engelse bestuurder Lord Archibald Wavell merkte na een gesprek met Gandhi op: "Hij heeft een half uur met mij gesproken en ik weet nog steeds niet wat hij me wilde vertellen. Elke zin die hij zei, kon op minstens twee manieren worden uitgelegd. Ik zou gelukkiger zijn als ik ervan was overtuigd dat hij zelf wist waar hij het over had, maar zelfs daarvan kan ik niet zeker zijn."

Gandhi's aanhangers begrepen niet waarom hij geen massaprotest of hongerstaking tegen het besluit tot de opdeling organiseerde, zoals hij zo vaak eerder met succes had gedaan. Om onduidelijke redenen onthield Gandhi zich van actie. "Ik beschouw de opdeling als verkeerd en wil er geen deel aan hebben," zei hij op een bijeenkomst in juni 1947. "Maar als de Congresspartij zo'n opsplitsing accepteert, zal ik geen actie ondernemen."

Volgens sommigen was Gandhi bang dat de Congresspartij het land niet zou kunnen regeren onder de dreiging van moslimrebellie en stemde hij daarom heimelijk in met de splitsing. Anderen menen dat Gandhi te toegeeflijk was in de onderhandelingen met de moslims en dat hij India een geweldloosheid oplegde die meer kwaad dan

goed deed. Zijn filosofie oogst vooral in het westen enorme bewondering en inspireerde leiders als Martin Luther King, Nelson Mandela en de Dalai Lama tot grote daden. Maar ze leidde niet tot India's onafhankelijkheid. Daar was toch echt een portie geweld voor nodig.

Dit blijkt eens te meer uit een brief van de Indiase ex-ambassadeur P.B. Chakravarti, waarin hij een gesprek beschrijft met de toenmalige Britse premier Clement Attlee, die het besluit tot India's onafhankelijkheid had genomen. Attlee gaf in het gesprek toe dat 'de activiteiten van Subhas Chandra Bose' de voornaamste reden waren geweest voor de aftocht van de Britten. De ambassadeur vroeg de premier ook naar de invloed van Gandhi op dat besluit, en hij schrijft: "Bij het horen van deze vraag krulden Attlee's lippen zich in een minachtende glimlach en zei hij langzaam en met de nadruk op elke lettergreep: 'mi-ni-maal'."

▲ De opsplitsing van India in India en Pakistan leidde tot de grootste volksverhuizing uit de geschiedenis. Meer dan 10 miljoen mensen verhuisden – vaak per trein – van het ene naar het andere land.

.....  
 Hidde Tangerman gebruikte voor dit artikel onder andere de volgende literatuur:

- > Stanley Wolpert: **A new history of India** Oxford University Press (2004)
- > Marshall J. Getz: **Subhas Chandra Bose** McFarland & Company (2002)
- > Shridan Charan Sahoo: **Netaji Subhas and India's independence** Orissa Review (Augustus 2007)

Ga voor de geraadpleegde sites naar [www.kijk.nl/links](http://www.kijk.nl/links)